

ZVORIȘTEA (COMUNĂ, JUDEȚUL SUCEAVA)

Comuna situată pe malurile râului Siret, în partea de nord-est a județului Suceava, la o depărtare de aproximativ 25 de kilometri de reședința de județ. Comuna este alcătuită din 8 sate: Buda, Stânca, Stâncuța, Slobozia, Dealu, Poiana, Șerbănești și Zvoriștea. Acesta din urmă este probabil cel mai vechi sat, fiind atestat documentar începând cu anul 1430. Inițiat stăpânit de boierii Dvorăști, jumătate din satul Zvoriștea a fost donat mănăstirii Moldovița în 1488. Romii au fost atestați documentar în secolul al XVIII-lea ca robi trăind atât pe partea de moșie a Zvoriștei stăpânită de familiile boierești, cât și pe cea a mănăstirii Moldovița. Recensământul populației din Moldova din anii 1772- 1773 a înregistrat în Zvoriștea din Deal (partea a moșiei stăpânită de mănăstirea Moldovița) 19 gospodării, între care 4 robi, iar în Zvoriștea din Vale (partea a moșiei stăpânită de șetrarul Petre Cheșcu) 144 gospodării, între care 24 robi romi. În urma unui schimb de moșii cu mănăstirea Moldovița din anul 1782, setrarul Cheșcu a intrat în stăpânirea întregului sat Zvoriștea, ridicând aici o casă boierească și o biserică. În prima jumătate a secolului al XIX-lea, satul Zvoriștea a trecut în stăpânirea boierilor Moruzești; după 1893, moșia Zvoriștea a fost cumpărat de Ion Manoliu Tețcanu și a rămas în stăpânirea familiei sale până la jumătatea secolului al XX-lea.

Informații mai detaliate asupra romilor din comuna Zvoriștea au apărut în decursul secolului al XX-lea. În jurul anului 1902, comuna respectivă făcea parte din județul Dorohoi, cuprindea 6 sate și număra 5164 locuitori. Recensământul general din 1930 a înregistrat în comuna Zvoriștea un număr de 1176 locuitori (nici un rom); însă în comuna învecinată Buda, care a fost desființată și alipită comunei Zvoriștei în anul 1931, au fost înregistrați 1052 de locuitori, între care 62 romi.

Recensământul efectuat de Legiunea de Jandarmi Dorohoi în mai 1942 a identificat în Zvoriștea 59 romi sedentari (19 familii) lipsiți de mijloace de trai și având, în unele cazuri, cazier; pe lista finală a deportaților au fost incluși 47 de romi nemobilizabili (13 familii). În jurul zilei de 12 septembrie, acești romi au fost escortați de către jandarmii locali la sediul Legiunii de Jandarmi din Dorohoi, după ce, în prealabil, le-au fost românilizate bunurile. După două zile au fost conduși la gara din oraș și îmbarcați în vagoane de tren, având drept destinație Iași. După o scurtă staționare în Iași, aceste vagoane au fost atașate trenului special E7 Iași- Tighina, care a pornit spre Transnistria în dimineața zilei de 16 septembrie 1942. După o călătorie chinuitoare de aproape o săptămână, deportații din Zvoriștea au ajuns în Gara Grigorești din județul Oceakov, de unde au fost preluați de către jandarmii locali și strămutați în comuna Balșoi-Karanika, județul Oceakov. Comisia Karanika II a verificat situația deportaților romi în decembrie 1942 și a înregistrat cereri de repatriere din partea a șapte familii de deportați romi din Zvoriștea, care susținea că aveau rude de gradul I mobilizate pe front. Legiunea de Jandarmi Dorohoi a verificat aceste cereri în ianuarie 1943 și a aviz nefavorabil în fiecare caz.

Surse:

- U.S.H.M.M., RG-25.050M ‘Selected Records from Various Archives of Romania Concerning Roma’, D.A.N.I.C., Rola 3, Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 203/1942, f. 138-139, 142.
- U.S.H.M.M., RG-25.050M ‘Selected Records from Various Archives of Romania Concerning Roma’, D.A.N.I.C., Rola 2, Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 127/1942, f. 92- 92v.
- U.S.H.M.M., RG-25.050M ‘Selected Records from Various Archives of Romania Concerning Roma’, D.A.N.I.C., Rola 4, Fond Inspectoratul General al Jandarmeriei, Dosar nr. 43/1943, vol. I, f. 61- 61v; vol. II, f. 18, 81 și 1012v, 103.
- Cihodaru, Constantin, Ioan Caproșu și Nistor Ciocan, ed. 1980. *Documenta Romaniae Historica, seria A (Moldova)*, vol. III (1487- 1504). București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, doc. nr. 31, pp. 50- 51.
- Costăchescu, Mihai, ed. 1931. *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, vol. I (1374- 1437). Iași: Editura “Viața Românească”, doc. nr. 3, pp. 7- 13.
- Dmitriev, P.G., 1975. *Moldova în epoca feudalismului*, vol. 7, partea I. Chișinău: Editura “Știința”, p. 344.
- Ghibănescu Gheorghe, 1928. “Zvoriștea pe Siret la Dorohoi”. *Ioan Neculce. Buletinul Muzeului Municipal Iași*, fascicola 7, pp. 282-287.
- Institutul Central de Statistică București, 1938. *Recensământ general al populației din 1930 (RGP)*, vol. II, *Neam, limbă maternă, religie*, partea 1, *Neam, limbă maternă*. București: Editura Institutului Central de Statistică, pp. 182- 185.
- Lahovari, George Ioan, Constantin I. Brătianu și Gheorghe G. Tocilescu, 1902. *Marele dicționar geografic al României*, vol. 5. București: Stabilimentul grafic J.V. Socec, p. 782.
- Moldovanu, Dragoș, coord. 1991. *Tezaurul toponimic al României. Moldova. Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale (1772–1988)*, vol. I, partea 1, *Unități simple (Localități și moșii): A-O*. București: Editura Academiei Române, p. 1351.